

חיוב עבודת ה' לפי דרגתו האישית

"שפטים ושטרות תתן לה בכל שערך אשר ה' אלקיך נתן לה לשבטיך
ושפטו את העם משפט צדק" (טו, יח)

"לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא".
(בראשית רבה צג, י)

8 סימנים

יש להבין, מדוע הציווי למנות שופטים ושטרות נאמר בלשון יחיד?
אומרים בעלי המוסר, שכאן רמזה לנו התורה, שכל אדם צריך להעמיד
שופטים ושטרות על דרכיו ומעשיו, האם הם על פי חוקי התורה או לא.
שמעתי לפרש, שרמזו כאן לימוד נוסף, והוא, שגם השופטים והשטרות
שצריך האדם להעמיד על עצמו, יעמידם לפי היכולות והכוחות שחנן
אותו הבורא. כל אדם ואדם נמדד אצל הקב"ה לפי הכלים שניחן בהם,
ורק לפיהם על האדם לשפוט את עצמו. יכול להיות שמעשה מסוים אצל
אחד הוא עוון, ואצל זולתו לא נחשב לעוון, וכן להיפך בעשיית מצוה,
אצל אחד הוא מצוה ואצל זולתו לא. וזהו מה שאמרה התורה, "שופטים
ושטרות תתן", איך תתן אותם? "לך", לפי הכלים והכוחות שלך. וכן הוא
מפורש במדרש, "לכשיבא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא".

סיפר המשגיח רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל, על רבי יצחק בלזר זצ"ל, שהיה
נוהג בתענית דיבור במשך כל חודש אלול עד לאחר יום הכיפורים.

אמר רבי ירוחם על עצמו, כאשר שמשתי אותו וראיתי את הנהגתו,
תפצתי גם לעשות כמותו, אך לאחר מחשבה חזרתי בי, משום שהכרתי
את עצמי וידעתי, כי אין אני במדרגה כל כך גבוהה.

הוסיף ואמר, יש אדם שנראה לו שבהנהגה מסויימת עליו להחמיר
ולדקדק מאד, ומה רבה אכזבתו לאחר זמן, שרואה שלא הגיע למטרה
שאליה שאף להגיע. אדם האוחז בדברים שאינם לפי מדרגתו, פעמים
אינה אלא עצת היצר. דווקא האדם המתנהג כפי מידתו באמת, יראתו
תקיים ודאי, וכל מה שמעבר לזה, אינו אלא חיקוי וכמעשה קוף בעלמא.

דוגמא ליסוד זה מצינו במדרש (בראשית רבה סה, טז), שאמר ר' שמעון בן
גמליאל, "כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שמשתי אותו אחד ממאה
שמש עשו את אביו. אני בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו
בבגדים מלוכלכין, ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים,
אבל עשו בשעה שהיה משמש את אביו, לא היה משמשו אלא בבגדי
מלכות".

ולכאורה הרי זה פלא, מדוע לא החליף רשב"ג את בגדיו לבגדים נאים
יותר כששימש את אביו? אלא, כל עוד שאין כאן התעוררות עצמית, אלא
חיקוי למעשה עשיו, אין בזה מעלה. דוגמא נוספת ליסוד הנזכר, מצינו
בגמרא בחולין (קה, א). מובא שם משמו של מר עוקבא שאמר, שהוא חומץ
בן יין ביחס לאביו, משום שאביו לאחר שהיה אוכל בשר היה ממתין
עשרים וארבע שעות לשתית חלב, ואילו הוא ממתין שיעור של זמן שבין
סעודה לסעודה.

1

1
6
116
21
26
31

ותמוה, אם מר עוקבא סבר שזו הנהגה טובה, מדוע לא נהג כאביו? הרי וודאי יכול היה גם הוא להמתין עשרים וארבע שעות בין אכילת בשר לשתיית חלב?

2

17 כי, בא לא תמע לך אשרה כל עין אצל מוכח ה' אלוקיך אשר תעשה לך.

הענין, כי הקרבנות אף כי המה חלק גדול מהתורה, והתורה קראתם "לחמי לאשי" פעמים רבות. בכל זאת נודע לנו הדבר מצד המושכל

כי הבורא כל אינו ניזון מאומה, ואין נוסף בו שום שלמות חלילה מפעולות הנבראים, והוא בעצמותו בלא שינוי כמו שהיה טרם המציא הנמצאות. וכן הפליגו הנביאים (איוב לה, ז) "אם צדקת מה תתן לו" וכו', (מיכה ו, ז) "הירצה ה' באלפי אילים". וכולם הסכימו שענין הקרבנות הוא מופלא על דרך סוד, ענין חוקי מפעיל פעולה נשגבה בנפש האדם ומוסיף בו שלמות ודביקות בהתבוננו על פעולתו, כי כל זה היה ראוי להיות על נפשו, וכיוצא בזה ענינים תמצאם בספר האמונות והדעות לרבינו סעדיא גאון, ולפי מה שהעמיקו הוהר והמקובלים, כי זה מחבר ימקשר כל העולמות להיותם פונים למטרה המכוונת. אבל הבורא יתברך, כמו שאינו צריך לשלימות כל המציאות, כן אינו צריך לשלימות פעולתם, והדברים עמוקים. והנה ידוע מהקדמונים מעשי הצאב"א, כי היו עובדים להמולות וכוחות מופשטים, באופן שהיו מוסיפים להם כח ושפע, ועבור זה בשביל הנאותם אותם בקרבנותיהם ובדם בניהם, המה יתנו להם כוח וברכה בכל מעשי ידיהם, וכמו דברי הארורות להנביא.

ועל זה כוון האלקי בן עזאי (מנחות קי, א) זה לשונו: בוא וראה [כי זה באמת הרגש נפלא מאוד] מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהן לא "אל", ולא "אלהים", אלא ה' שלא ליתן פתחון פה למינים לרדות [תורת כהנים ויקרא פרשה ב']. וביאור דבריו כי שם "אלקים" הוא כח כל הכחות העלולים, ונמצאים מאתו יתברך. ושם "אל" הוא מורה על חוזק פעולותיו, ותסדו לכל בשר, ואם היה כתוב כן בפרשת קרבנות היה פתחון פה למינים, כי הוא צריך ליוון חלילה מהקרבנות, לכך נאמר בכל מקום "ה'", כי הוא מורה על היותו נמצא מחוייב במציאותו, והוא מלוה וממציא כל, ואם כן לא יתכן בשכל לאמר כי הוא מקבל הונה ותוספות מהנמצאים התלויים ברצונו ונבראים יש מאין הגמור רק בחפצו. והנה ידוע כי הדומם אינו ניזון ואינו ניתוסף, כי הוא התערבות חלקים ויסודות דוממים פשוטים. ואשר נמצא כי יגדל האבן, הוא באשר יתדבקו חלקי העפר אשר סביבו ויתקשו עד כי יהיו לאבן, אבל לא מיניה קא רבו [בבא מציעא סד, א עיין שם היטב יי]. לא כן הצומח והחי, גיוונים וגדלים

3

1 (כא) לא תשע לך אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ. הָבִיא שְׁלֹשָׁה דוּמִים בְּעֵינָיו הַבְּרִים שָׁהָם נָאִים כְּפִי הַחוּשׁ, וְנִמְאָסִים מִפְּנֵי מוֹקֵם הַרוּחָנִי⁶¹. רֵאשׁוּנָה הִיא ה"אֲשֶׁרָה", שֶׁהִיא לְגוּי הִיכְלוֹת, וּמְכַל מְקוֹם הִיא נִמְאָסֶת לְקַדֵּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא תַּקְסִים לְעִבּוּדָה זָרָה.

11 וכן⁶² נקדים העדפת העדק הרוחני לשלמות גוף הדן שהוא חוששי ונשמי⁶³. שנית ה"מצבה" (פסוק כב), שאף על פי שהיתה לרצון קדם מתן תורה, באמר וישתים עשרה מצבה⁶⁴ (שמות כד, ד). וזה, כי היה ענינה פאלו הפקריב נצב תמיד לפני הקדש, בענין שויתי ה' לנגדי תמיד⁶⁵ (תהלים טו, ח), ונפלו מזאת הפדרגה בענין העגל⁶⁶, באמר שם "כי לא אעלה בקרבך" (שמות לג, ג). וכן יקרה בענין זקן שאין פקרו נאה שיצא עליו שם רע בקידותו⁶⁹, בשתמצא זקן⁷⁰ ופקרו נאה. שלישית, הביא ענין ה"מום" (יז, א)

21 הנמאס, אף על פי שתהיה הבהמה יפה כפי החוש ושמנה שנה אלה וזו, ועם כל זה היא נקטלת לקדש מפני מום בלתי מחסר מדמיה. ויהיה⁷¹ שור שנה סלע, בשביל היותו תמים, פשר לקרבן. וכן יהיה בקן בעל מדה מגנה, בשתמצא שלם מפניו בקמדות, אף על פי שלא יהיה עשיר ונאה כמוהו⁷².

4

2

8

ומוסיפים שלמות בהיותם תמיד, כנודע. ולהורות
 כוונה זו צוה יתברך לעשות מזבח אבנים ולא
 יהיה בו שום עץ, להתבונן כמו שהמזבח — מקום
 הקרבנות — הוא דבר שאינו ניוון ואין צריך
 למים ומזון, כן כל ענין הקרבנות הוא לא לסבת
 הזנה והתוספות בשלמותו¹⁰ כלל. לזה נאמר "לא
 תטע לך אשרה כל עץ"¹¹ [ודייק במלת "אשרה"
 כמו שאמרו בתורה כהנים קדושים (פרשה יא):
 עשרה שמות המגונים שנחננתה בהם עבודה זרה
 וכו' אשרה — על שם שהם מתאשרים מאחרים¹⁴,
 והוא כמו שכתבנו¹⁵] "אצל מזבח ה' אלהיך אשר
 תעשה לך", כי כל ענין המזבח הוא אין צורך
 לו חלילה, ואינו שום הזנה אצלו, רק הוא צרכך
 ותועלתך, ועשייתו הוא לך לסבתך ולשלמותך.
 והנה ידוע "כי המשפט לאלקים" (דברים א,
 י), והוא באמת ענין אלקי¹⁶. ולא יתכן להיות
 אמת רק אם הדין אינו מקבל שום תועליות
 לנפשו — לא ממון ושום כבוד בעולם, וכן כשאינו
 מפחד מהבעלי דין והוא שופט בלי שום מכוון
 חוצי¹⁷, רק להוציא האמת והמשפט הגמור. ועל
 דרך כוונה שניה אפשר כי כוונה לזה במאמרם
 (שבת י, א): כל דין שדן דין אמת לאמיתו נעשה
 שותף להקב"ה במעשה בראשית. היינו, כמו שלא
 כוון הבורא יתברך בהמציאות שום תועלת

1 מה שבין אדם לתבירו רק במשפט²⁰. וזה כוונה
 במכילתא (סוף יתרו): למה נסמכה פרשת
 המשפטים לפרשת המזבח, לומר לך שתשים
 סנהדרין אצל המזבח²¹. כי בכללות שניהם
 נתקיימה האומה בשלמותה²². ובוא וראה כמה
 שחשב שמעון הצדיק (אבות א, ב) בשלושה
 דברים שהעולם עומד: תורה, עבודה, גמילות
 חסדים. ורבן שמעון בן גמליאל (שם משנה ה)
 חישב שלושה: — דין, אמת, שלום²³. והנה אם
 תעשה מוגבלות תראה כי "אמת" זה "תורה",
 "וגמילות חסדים" זה "שלום", ו"דין" כנגד

"עבודה", וכמו שביארתי. והנה כמו שאין להבורא
 יתברך שום תועלת בהקרבתו, כן יאות להיות
 בהמשפט להשופט שגם הוא ישפוט לא למטרה
 חוצי, רק להאמת התכליתי יהיה כל עיונו. ולזה
 כתב: "לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח
 שוחד וכו' לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח
 ה'" — היינו כוונה אחת²⁴. ומה נפלא מאמרם ז"ל:
 כל המעמיד דין שאינו הגון — והוא שופט
 לתועליות כבוד או ענין אחר — כאילו מעמיד
 אשרה אצל מזבח, עיין סנהדרין ז, ב דהוה קרי
 עליהו: "הוי אומרים לעץ אבי אתה"²⁵. כי זה
 מכוון אחד, שחושבים שהקרבות המה תועליותו,
 וכן המשפט יעשו לתועליות השופט.

והוספות לעצמותו יתברך, והוא לאחר שנברא
 העולם כקודם שנברא העולם, כן הדין דין אמת
 לאמיתו — היינו בלא שום פנייה — שיתכן להיות
 לפעמים יוצא דין אמת מפי הדיין גם כן²⁶. לזה
 דייקו "לאמיתו" — שיתכוון להוציא הדין באמת,
 שזהו דבר המקיים את העולם בלא שום תועלת
 כלל. והנה באמת הקרבנות והמשפט בהצטרפותם
 המה דבר אחד — להדביק ולקרב לבב בני ישראל
 לאביהם שבשמים. וזהו "עבודה" בבחינת "ובכל
 מאודד" — זהו ממונו של אדם²⁷. רק המשפט
 הוא על ענין שבין אדם לתבירו, והקרבות הוא
 לזכך נפשו המגואלה ממעשים רעים ומהרהורים
 רעים בחטאות ועולות. ולכן לא ניתן כפרה על

5
 ח. כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם
 בין דין לדין ובין נגע לנגע. וברש"י, בין דם
 טמא לדם טהור, בין דין זכאי לדין חייב בין נגע
 טמא לנגע טהור. הא דבדם ובנגע הקדים רש"י
 את הצד האסור דהיינו דם טמא ונגע טמא ואילו
 בדין הקדים את צד הקולא דהיינו דין זכאי, הוא
 משום דבדם ונגע טהורים אין הכונה אלא
 להעדר טומאה שאינם טמאים וע"כ נקט קודם
 העיקר דם טמא ונגע טמא ואח"כ נקט דם ונגע
 שאינם טמאים, משא"כ בדין זכאי וחייב שניהם
 כבלל דין שהדין הוא שזה זכאי זה חייב ונקט
 הנכאי קודם.

(6) יואל

1 (יא) ימין ושמאל. אפילו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל או על שמאל שהוא ימין,
 לשון רש"י. וענינו אפילו תחשוב בלבך שהם טועים והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע
 בין ימין לשמאלך תעשה כמצותם, ואל תאמר איך אוכל החלב הגמור הזה או אהרוג האיש
 הנקי הזה, אבל תאמר כך צוה אותי האדון המצוה על המצות שאעשה בכל מצותיו ככל אשר
 יודוני העומדים לפניו במקום אשר יבחר, ועל משמעות דעתם נתן לי התורה אפילו יטעו,
 וזה כענין רבי יהושע * עם ר"ג ביום הכיפורים שחל להיות בחשבוננו. והוצרך במצות הזאת
 צורך גדול מאד כי התורה נתנה לנו בכתב, וידוע הוא שלא ישתוו הדעות בכל הדברים
 הנולדים, והנה ירבו המחלוקות * ותעשה התורה כמה תורות, ותתן לנו הכתוב הדין שנשמע
 לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה,
 בין שקבלו פירושו עד מפי עד עד משה²⁸ מפי הגבורה, או שיאמרו כן לפי משמעות התורה²⁹
 או כונתה, כי על הדעת שלהם הוא נותן להם התורה אפילו יהיה בעיניך כמחליף הימין
 בשמאל, וכל שכן שיש לך לתשוב שהם אימרים על ימין שהוא ימין, כי יוח השם על משרתי
 מקדשו³⁰, ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו³¹, מן הטעות ומן המכשול * ולשון ספרי³²,
 אפילו מראין בעיניך על הימין * שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שמע להם:

3

כי תבא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך וירשתה וישבתה בה ואמרת
אשימה עלי מלך וגו': שום תשים עליך מלך וגו': רק לא ירבה לו סוסים
וגו': ולא ירבה לו נשים וגו' וכסף וזהב לא ירבה לו מאד: (ז', יד-יז)

שיר
מלך

השנה מלוך על כל העולם כלו
בכבודך, ולהמליך את השי"ת על עמו
ישראל, אבל עיקר העבודה היא
להמליך את השי"ת על העולם קטן
שלנו, דהיינו שכל אחד ואחד מישראל
צריך להמליך את השי"ת על עצמו,
שלא יעשה ולא ידבר או יחשוב שום
דבר שהוא נגד רצונו ית'.

אמנם המלכה זו אין לה שוויות, אלא
אם כן האדם הוא מלך על עצמו
ולבו ברשותו, אז יש בידו למסור את
מלכותו להשי"ת. אבל אם אין האדם
מלך על עצמו, אלא יצרו מושל עליו
ואין לו כח לעמוד נגד תאוות לבו, אלא
נמשך אחריהם כעבדא קמא מאריה, מה
טעם יש בהמלכתו את השי"ת על

עצמו, הלא אינו בעל דברים בהמלכה
זו, שהרי אין לבו ברשותו למסור אותו
ביד השי"ת.

ועל פי זה אפשר להבין דברי חז"ל
באבות (פרק ד משנה כא) 'הקנאה
התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן
העולם'. שבאמת היה בדין שכל אדם
ימלוך על עולם שלו, דהיינו על עצמו,
שהוא יחליט מה לחשוב ומה לא
לחשוב, מה לדבר ומה לא לדבר, מה
לעשות ומה לא לעשות. אלא שאם
נמשך האדם אחר הקנאה, דהיינו רדיפת
הממון שיהיה לו מה שיש לאחרים. או
אחר התאוה מכל מיני תאוות שבעולם,
או אחר רדיפת הכבוד, שכולל כעס
וגאווה. הרי אלו הדברים מוציאים את
האדם מן מלכותו על עולמו הקטן,
ויושבים הם על כסא מלכותו במקומו,
להנהיג אותו כרצונם. ונמצא האדם
תחת ממשלת הקנאה התאוה או הכבוד,
ואז אין בידו לקבל על עצמו עול מלכות
שמים, שהרי אין עצמו ברשותו
להחליט מי הוא מלך.

יש להבין כפל הלשון שום תשים.
ובעיקר צריכים להבין, איך נוגעת
לנו פרשה זו בזמן הזה, שהרי ידוע
שהתורה הקדושה היא נצחית ושייכת
בכל עת ובכל זמן לכל אחד ואחד
מישראל, ועל פי פשטות נראה שאין
פרשה זו שייכת אלא למלך ובזמן שאנו
יושבים בארצנו הקדושה.

אחד מן התוארים שבו אנו מתארים את
השי"ת, הוא מלך מלכי
המלכים, וצריך להבין הכוונה בזה,
שהרי אם היינו מתארים אותו מלך
המלכים היה מובן, אבל מלך מלכי
המלכים לכאורה צריך הסבר.

עומדים אנו כעת בימי אלול שהם ימי
רחמים ורצון, ימים של הכנה
לימים הנוראים הבאים עלינו לטובה,
וצריכים לדעת האיך ובמה צריכים אנו
להכין את עצמנו.

ואפשר לומר על פי משל, למלך בשר
ודם המולך על מדינה קטנה,
והנה החליט המלך הלז באחד הימים
להמליך על מדינתו מלך אחר הגדול
ממנו. מובן לכל, שהמלכה זו היא
המלכה שיש בה ממש, שהרי המדינה
היא תחת ממשלתו של המלך לעשות בו

כרצונו, ועל כן בידו למסור אותה לכל
מי שישר בעיניו. אבל אם אחד מאזרחי
המדינה יחליט להמליך מלך גדול על
המדינה אשר בה הוא יושב, במקום או
מעל המלך המולך עכשיו, הלא לצחוק
יחשב, שהרי מי שם אותו לאיש שר
ושופט להמליך מלך על מה שאינו שלו,
ומובן לכל שאין שום ממש בהמלכתו.

וחנמשל הוא, שעבודתנו בראש השנה
היא להמליך את השי"ת על
כל העולם כמו שאומרים בתפלת ראש

(4)

3

אין אתה בעל דברים להכתיר את
השי"ת למלך עליך כנ"ל.

וממשך הכתוב להגיד התנאים שעל
דם יוכל האדם למלוך על
עצמו. והם: 'רק לא ירבה לו סוסים' -
שהוא ענין של כבוד, 'ולא ירבה לו
נשים' - שהוא ענין של תאוה, 'וכסף
וזהב לא ירבה לו מאד' - שהוא ענין של
קנאה. הרי מזהירה אותנו התורה
הקדושה, שאם רוצים אנו לקיים 'שום
תשים עליך מלך', עלינו להיזהר מן
הקנאה התאוה והכבוד המוציאים

אותנו מלמלוך על העולם שלנו. ואם
נזכה ליזהר ולהיות 'מלכי המלכים'
למלוך על הקנאה התאוה והכבוד, יהיה
בידינו להמליך את השי"ת בהמלכה של
ממש, שיהיה השי"ת על ידינו 'מלך
מלכי המלכים'.

יחי רצון שנזכה להמליך את השי"ת על
עצמנו ועל כל העולם באמת, ועל
ידי זה נזכה לשנת גאולה וישועה, לזמן
אשר 'והיה ה' למלך על כל הארץ ביום
ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (זכריה יד,
ט) בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

א. כי תלך למלחמה וגו'. אולי כתוב מלחמה
באדם עם ילדו, וכן להסיר מלבו מורך ואמר כי תלך
למלחמה (ס) יהודים שאין גדולה ממנה, וכן במלחמה זו יש
דברים קשים לאדם שמתחייבים כמו, ה' הוא שאינו מלומד
במלחמה כמו שהוא מלומד ורגיל בזמן מלחמה זו ילדו כרע,
כי שרכבת האדם חובקת דברי היצר בכל אשר יאמר אליו
בגיוניו כאיסור לגנוב ולגזול ולגאול ולאכול כל אשר תאוות
נפשו, וזה ימנעו מלשנוע אל דברי התורה והמנוחות, ומה
גם אחר שנכשל בעבירות רבות שיתוספו כחות כרע שגולדו
מעשיו כרעים כמו שפירשתי במקומות אחרים והרי הוא
ביניהם כחריש שאין לה הופכים, לזה בא דבר כי כלן ואמר
כי תלך למלחמה וראית בעיניי שכלך סוס ורכב, סוס כנגד מר
שכוח היצר סוס מוכן למלחמה מה שאינו כן האדם, רכב
כנגד הרכבת האדם שנוטה ותשקף לדברים, ואמרו עם רב

ממך (א) כנגד כחות כרע שיתוספו ממנו מלך מעשיו כרעים
כמו שאמרנו, אשפי"כ בא דברו בענין ואמר לא תורה מוכס,
ופעם הוא כי ב' אלכריך עמך פי' כן אמת אם היית בא
למלחמה כנחך אין כך כח לעמוד במלחמה זו אבל כיון שבי'
אלכריך עמך כמו גדול להצילך, כי כשנאדם ליעבר ימיו
יתברך מקבלתו ונדבק לבי' והוא יבטיח מליריו, וגמר אומר
המשך מלך מלך כי זה מפתח חותך כי מפתח הקליפה
מן הקדושה ומצרכה, והוא סוד העלאת ישראל ממלחמה כידוע
ליודעי חן זה לך האות כדי שתחזק במלחמה, וכן הוא אומר
(תהלים ל"ז) נפש רשע ללדיק וגו' כי לא יעזבו בידו, ואמרו
ז"ל (קדושין ל') שכתוב מדבר על יחסי' שהוא מתגבר על
הי"י שחזו ומליכו מידו:

8

8

ועל כן מוצאים אנו לדאבוננו,
שלמרות כל הקבלות שאנו
מקבלים על עצמנו בימים הנוראים,
אחר זמן מועט לא נשאר מהם כלום
ולא נודע כי באו אל קרבנה. והטעם
הוא, כי לא היינו הבעלים על עצמנו
לכתחילה לעשות הקבלות הללו, כי
הנחנו את הקנאה התאוה והכבוד

להוציאנו מבעלות עולמנו, להיות
הבעלים האמיתיים שלנו.

ולפי זה מבואר ש'המלכים' הם
הקנאה, התאוה והכבוד
המולכים על רוב העולם. ואלו
המושלים ברוחם ואינם נמשכים אחר
שרירות לבם נקראים 'מלכי המלכים',
מפני שמולכים ומושלים על הקנאה,
חתאוה והכבוד, 'מלכים' הנ"ל. ועל כן
אמרו חז"ל (גיטין סב, א) 'מאן מלכי
רבנן', כי התלמידי חכמים, על ידי כח
התורה שהיא התבלין נגד יצר הרע,
מולכים על הקנאה התאוה והכבוד.
וכיון ש'מלכי המלכים' האלו ממליכים
את השי"ת על עצמם, הרי נעשה
השי"ת על ידי זה 'מלך מלכי המלכים'.

נמצא שעבודתנו בחודש אלול היא,
לכבוש את העולם הקטן שלנו
מהקנאה התאוה והכבוד המושלים
עליו, שהמלוכה על עצמנו תהיה שלנו,
כדי שבבוא ראש השנה נוכל למסור את
המלוכה להשי"ת, שיעשה על ידי זה
'מלך מלכי המלכים'. והדרך להגיע
לזה, הוא על ידי לימוד וקיום התורה
הקדושה, שהיא התבלין נגד יצרי הרע
אלו. ונראה דהיינו ציווי התורה 'שום
תשים עליך מלך' בכפל לשון, לאמר
שתחילה 'שום' את עצמך מלך עליך,
כדי ש'תשים' עליך את השי"ת למלך,
שאם אינך מלך על עצמך תחילה, אז

9

כ"ה

עגלה ערופה

„כי ימצא חלל באדמה וכו' והיה העיר הקרבה אל החלל ולקחו זקני העיר והיא עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעל וכו' אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יורע וערפו שם את העגלה בנחל“ (דברים כא. א-ד).

למה דוקא עגלה אשר לא עובד בה ולא משכה בעול? ולמה דוקא

6 בנחל איתן אשר לא יעבד ולא יורע? (ראה רש"י שם). אלא לשבר את אזנינו, שהרצח מצוי במקום שאנשים אינם עובדים ואינם מושכים בעול. אנשים שאינם עוסקים ביישובו של עולם, והם חיים חיים קלים בלי מאמץ של עבודה יוצרת, מסתאבים עד כדי רצח. במקום שאנשים מושכים בעול, חורשים חורעים – שם אין להם זמן להסתכסך. רק עודף זמן הוא בעוכריהם של בני אדם. אלה שמחפשים אמצעים להרוג את הזמן, סופם שהורגים לא רק את הזמן, אלא גם בני אדם. לעומתם בני אדם שאין זמנם בידם והם סובלים מחוסר זמן, אין להם גם זמן להרוג ולרצוח. הסבה שנמצא חלל באדמה זו היא, מפני שעוד נשארה עגלה אחת שלא משכה בעול ואדמה שלא נעבדה ולא נורעה. אותו אדם שהיה צריך להעביר את העגלה ולעבוד את האדמה, לא נרתם בעול – ולכן הוא הרג.

11 „אין דין עגלה ערופה אלא בארץ ישראל“ (רמב"ם ה' רוצח פ"י ה"א). כי בחוצה לארץ לא תמיד אשם האדם מישראל שאינו עובד ואינו מושך בעול. לא פעם מושך הוא את ידיו מעבודה יוצרת, בחטאם של הגויים החוסמים בפניו את הדרך לעבודה כזאת. הם מאלצים אותו לעסוק בעסקים מפוקפקים המסאבים את העוסקים בהם לא פחות מחוסר כל עיסוק. רק בארץ ישראל, באפשרותו של כל אדם מישראל לעבוד עבודה ראויה לשמה, הוא בלבד נושא באחריות באם אינו מושך בעול.

(10)
ה'א' ו'
ל'
ט"ו

(6)